

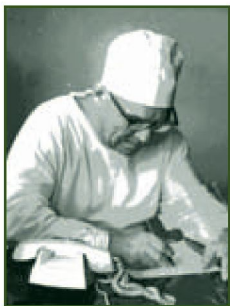

Ми продовжуємо серію публікацій про історію Інституту гастроентерології НАМН України, який у 2014 році буде святкувати своє 50-річчя.

У 2014 РОЦІ ІНСТИТУТУ ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЇ НАМН УКРАЇНИ — 50 РОКІВ!

В Інституті гастроентерології функціонували як терапевтичні відділення, так і відділення хірургії органів травлення.

Першим науковим керівником відділення був кандидат медичних наук **Федір Миколайович Дорохін**. Після нього відділенням керував професор **П.М. Петрушинський**, який був автором різних видів реконструктивних операцій на шлунку, одна з яких названа його ім'ям.

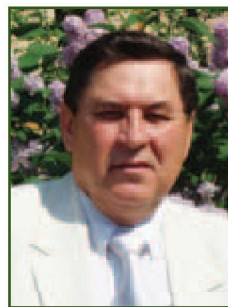
З 1972 року відділення очолював доктор медичних наук, професор **Віктор Григорович Ананьєв**. Під його керівництвом виконувалися наукові роботи, присвячені проблемі постгастрорезекційних розладів, відпрацьовувалася тактика і техніка виконання реконструктивних втручань, відбувалося формування перших наукових кадрів відділення.

Продовження і розвиток цих ідей здійснював доктор медичних наук **Володимир Платонович Співак**, який очолював відділення до 1990 року. Під його керівництвом був узагальнений досвід хірургічного лікування виразкової хвороби шлунка і дванадцятипалої кишки із застосуванням органозберігаючих операцій. Розроблені показання і протипоказання до їх виконання, що дозволило значно знизити летальність і частоту післяопераційних ускладнень. Багато уваги приділялось питанням діагностики і методам лікування пептичної виразки анастомозу.

Новий напрямок у хірургії органів черевної порожнини розвинув заслужений діяч науки і техніки України, доктор медичних наук, професор **Я.С. Березницький**, який керував відділенням з 1990 до 2001 року. Під його керівництвом виконані фундаментальні дослідження, спрямовані на вивчення механізмів розвитку і розробки способів хірургічного лікування різних ускладнень після операцій на органах черевної порожнини, внутрішньоочеревинних і заочеревинних абсцесів, способів діагностики і лікування жовчнокам'яної хвороби, впроваджено метод лапароскопічної холецистектомії. Розроблена і впроваджена автоматизована госпітальна система і метод розрахунку вартості лікувально-діагностичного процесу.

З 2001 року відділення очолював доктор медичних наук, професор **Б.Ф. Шевченко**, який продовжив розробку проблеми методів профілактики, діагностики і хірургічної корекції постваготомічних розладів. Під його керівництвом відділення хірургії розробляло методи лікування тяжких форм виразкової хвороби із застосуванням малотравматичних методів оперативного лікування, розроблялася концепція хірургічних втручань при ускладненому панкреатиті залежно від ступеня фіброзу паренхіми органу, підвищення ефективності хірургічної корекції порушень прохідності протоків панкреатобіліарної системи, проводилися дослідження щодо застосування методів репаративної регенерації печінки при холестазі та стеатозі, ефективність дії різних сумішей для корекції нутритивної

недостатності при ентеральному зондовому харчуванні в до- і післяопераційному періоді.

З 2013 року завідувачем відділення стає д.м.н. **В.М. Ратчик**, під керівництвом якого на новому рівні вивчається проблема хірургічного лікування ускладнених форм хронічного панкреатиту і неопластичних захворювань гепатопанкреатодуоденальної зони. Впроваджуються дуоденумзберігаючі резекції головки підшлункової залози, панкреатодуоденальні та дистальні резекції. Розробляються міні-інвазивні методи корекції жовчовідтоку під сонографічним і рентгенологічним контролем при механічній жовтяниці і лапароскопічні способи лікування холедохолітазу.

Основний науковий напрямок відділення хірургії органів травлення — розробка та клінічне впровадження методів діагностики і хірургічного лікування захворювань органів травлення.

Найважливіші результати досліджень

— У хірургічному лікуванні виразкової хвороби дванадцятипалої кишки розроблені способи органозберігаючих та резекційних операцій з різними методиками ваготомії. Доведено перевагу ваготомії в поєднанні з резекцією шлунка над повторною ререзекцією шлунка при лікуванні пептичних виразок анастомозу. Розроблені методи реконструктивної хірургії шлунка, лікування хронічної дуоденальної непрохідності, виконання ваготомії, резекції шлунка.

— Вивчені особливості постваготомічних розладів і їх ускладнень, розроблені способи діагностики та корекції цієї патології.

— Створено метод консервативного лікування демпінг-синдрому, що рекомендується при легкому ступені захворювання і як підготовчий етап до операції при тяжких формах синдрому.

— Розроблено обґрунтування вибору методу хірургічного лікування виразкової хвороби дванадцятипалої кишки залежно від стану механізмів регуляції секреторної функції шлунка.

— Уперше в Україні в експерименті успішно застосовані компресійні пристрої з ефектом «пам'яті форми» для створення міжкишкових анастомозів і запропоновано методику до клінічного застосування.

— Розроблено алгоритм типізації жовчних конкрементів.

— У хворих із порушенням прохідності панкреатобіліарних протоків обґрунтована доцільність виконання двоступінних декомпресивних втручань.

— В експерименті встановлено, що порушення жовчовідтоку в експериментальних тварин викликає

запальні, некробіотичні, дистрофічні процеси печінки, що на фоні зростаючої ендогенної інтоксикації, посилення ліпопероксидації і холестатичних явищ стимулюють каскад цитокінових реакцій і процесів надмірного розвитку сполучної тканини, остаточно дією яких через 20 діб і більше є формування мікронодулярного цирозу печінки.

Розроблено діагностичний алгоритм для хворих з ускладненими формами хронічного панкреатиту і показання до виконання методів хірургічного лікування залежно від ступеня фіброзу підшлункової залози.

У 2013 році для інституту було закуплено нове обладнання. Відділення хірургії органів травлення отримало відеолапароскопічну стійку Stotz (Німеччина) зі значно більш якісною чіткістю зображення і світлопередачі, ультразвуковий скальпель Olympus (Японія) з багаторазовими інструментами, рентгенхірургічну С-подібну систему MCA (Італія) на базі плоского цифрового динамічного детектора нового покоління, що значно розширило якість виконання хірургічних втручань, а також дозволило удосконалити їх діапазон. Так, стало можливим відкрити рентгенхірургічну операційну, де надається допомога хворим із механічною жовтяницею різного генезу і виконуються відкриті, лапароскопічні та міні-інвазивні втручання під сонологічним і рентгенологічним контролем. Розробляються етапні методи корекції жовчовідтоку з застосуванням транспапілярних і ендобіліарних втручань, виконуються панкреатодуоденальні резекції і сучасні операції при ускладнених формах хронічного панкреатиту, лапароскопічні сфінктерзберігаючі втручання при холелітазі. Полегшення виконання лапароскопічних операцій, втручань на підшлунковій залозі вдалося досягти за рахунок застосування в наших операційних ультразвукового скальпеля, який при скороченні часу значно підвищує надійність у досягненні гемостазу при мобілізації органів і має невеликий пошкоджуючий вплив на тканини. За домовленістю НАМНУ з Інститутом електрозварювання ім. Є. Патона в наших операційних працює апарат зварювання м'яких живих тканин із насадками для лапароскопічних і відкритих операцій, що так само дозволяє виконувати операції на більш високому рівні якості.

У відділенні розроблений 21 спосіб діагностики, 32 — лікування, опубліковано понад 1550 статей, 4 монографії, 7 довідників і 1 посібник для лікаря. Захищені 13 кандидатських і 8 докторських дисертацій. Видано 12 методичних рекомендацій, 3 відомчі інструкції, отримано 32 авторських посвідчення і патентів України.

Учені відділення постійно передають свій досвід молодому поколінню лікарів. На базі відділення навчаються лікарі-хірурги з різних лікувальних установ країни, хірурги-інтерни, клінічні ординатори й аспіранти. ■